

SANT FELIU DE TERRASSOLA, ESGLÉSIA DE DOBLE NAU

A la llarguíssima llista d'esglésies romàniques de planta basilical de tres naus i de les de creu que subsisteixen a Catalunya i a la de les gairebé innumbrables de nau i absis únics, s'afegeix el reduïdíssim grup de les de doble nau amb un sol absis (Taxó d'Avall), les d'una sola nau amb doble absis, ja de costat (Santa Maria d'Espirà de l'Aglí, Sant Andreu de Montboló, Sant Andreu de Llimiana), ja oposats (Sant Pere del Burgal, Sant Bartomeu del Torricó, Sant Ponç de Clariana) i les de dues naus amb els seu absis cadascuna.

D'aquest darrer subgrup, de temples originàriament concebuts així, amb dues naus, exclosos els bastant nombrosos en els quals una segona nau s'afegí posteriorment a la primera, en sabem dos exemplars: Sant Salvador de Guardiola, arruïnada, de la que en queda poca cosa més que els fonaments i que vaig donar a conèixer en el número 75 d'aquesta mateixa revista, i la fins ara inèdita de San Feliu de Terrassola, situada al Moianès, al terme d'Oló, prop de la carretera que de l'Estany va a aquest darrer poble.

El temple de Terrassola, anomenat graciosament «Sant Feliuet» per la gent del volt, surt mencionat per primera vegada l'any 927, en un document de l'Arxiu Capitular de Vic (segons cita d'*Els Castells Catalans*, V, p. 782) i a ell crec que pertanyen les restes que en el curs dels treballs de restauració de l'edifici romànic s'han trobat sota un dels absis. Són un tros de paret recta per un costat, curvada per l'altre, que fa racó amb un petit fragment d'un altre mur (en negre, a figura 1). Pel lloc on està

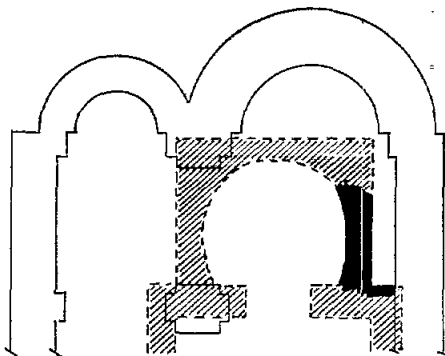

Fig. 1 - La capçalera pre-romànica

situat, la seva orientació i forma, fa creure que pertanyien a un petit temple amb capçalera carrada per fora i en forma de ferradura per dins, com la de Santa Maria de Terrassa. En la fig. 1 el ratllat correspon a la reconstrucció hipotètica del santuari pre-romànic.

Temps enllà, al segle XI, va ser substituït el temple primitiu per un altre, del qual, segons amable comunicació de Mons. Eduard Junyent, es conserva al mateix arxiu de la parròquia, una còpia del segle XVII, de l'acta de consagració, que va tenir lloc el 2 de les nones (o sia el dia 6) de juliol del 1093 pel bisbe de Vic i metropolità de Tarragona Berenguer Seniofred de Lluçà, a prec dels clergues, militars i homes bons del lloc, que l'havien edificada.

L'acta diu: «et dedicavit ibi ecclesiam honorifice constructam in honore Sancti Felicis Santicque Iohannis», doble titularitat que explica la forma anormal de l'edifici: la doble nau, la qual, però, a diferència de la de Guardiola de Bages, on són simètriques, a Terrassola la del sud és la meitat més ampla que la del nord, i també proporcionalment més alta. Cal descartar la possibilitat d'un altre col·lateral al sud, perquè per aquest costat la nau subsistent té la paret exterior amb lesenes i obertures originàries.

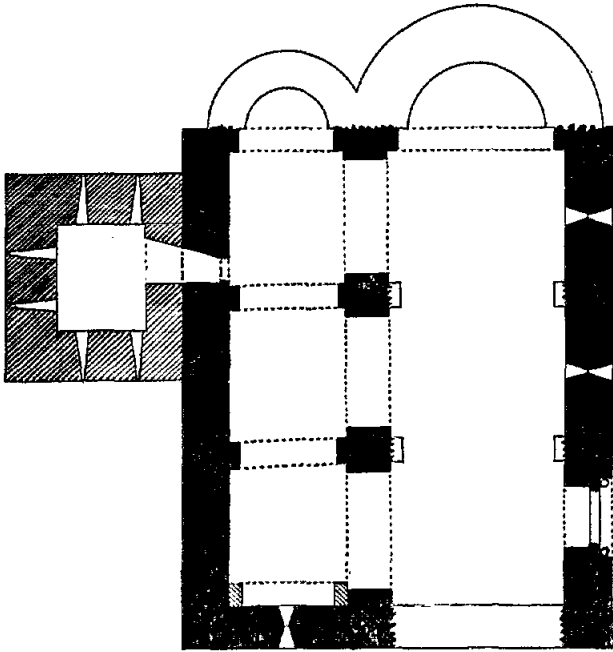

Fig. 2
Planta de l'església
romànica

Els absis romànics van ser suprimits en època posterior, però en les recents obres de restauració s'han trobat els fonaments, i el del nord ha estat refet amb les pedres procedents del de l'arruïnada i propera ermita de Sant Martí de Puig-ermengol.

La nau nord, que és la més estreta i baixa, conserva la coberta original, de volta de canó sobre arcs torals. En canvi, la del sud té la volta moderna, de rajola, que substitueix una coberta d'encavallades feta en el

lloc on degué haver-hi la volta romànica, que potser no es va arribar a construir. Per a les encavallades van ser alçades les parets laterals, cosa ben visible pel canvi d'aparell, de reble a la part nova, i de carreus ben escairats a cops de maceta, de tamany regular i en filades, a la part romànica, com a tota la resta de l'obra que en queda.

Les dues naus es comuniquen per tres arcs formers, de mig punt.

Els muntants dels arcs torals de la nau sud van ser suprimits quan es va treure l'altar, de llevant, i se'l va posar a ponent, en un absis poligonal, i es va obrir un portal al lloc on hi havia l'absis romànic suprimit. La data de la reforma ens la dona una pedra posada a la nova façana: el 1787.

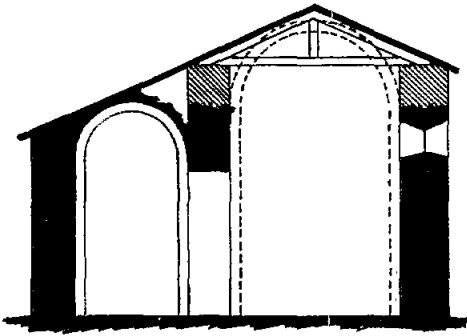

Fig. 3 - Secció transversal

A la paret sud de la nau de migdia hi ha una finestra de doble esquivada a cadascun dels tres trams, i al tercer d'aquests, el portal antic, que té una arquivolta al racó de la qual hi ha un anell toral amb entrellaçats esculpits. Les columnes, una a cada banda, han desaparegut. És obra del segle XII i posterior, per tant, a la resta de l'edifici.

El portalet nord, de pas al campanar, no és antic, sinó obra de la recent restauració. El que hi havia abans, amb llinda, era del temps de cloquer —segle XIII— que més que això, és una torre de defensa amb espitlleres a la part baixa, obertes en trebolat a cada cara i amb un finestral a la part de dalt, a cadascuna de les parets est i oest.

L'església no presenta altra decoració que les lesenes de la paret sud. És de suposar que també hi havia d'haver arcuacions, si és que es va acabar d'alçar el mur fins dalt, cosa que no sabem.

Amb la restauració d'aquest edifici s'haurà revaloritzat una zona del Moianès una mica arraconada, però que compta amb exemplars medievals tan interessants com el monestir de Santa Maria de l'Estany i la rotonda de Sant Jaume de Vilanova, a més d'un edifici civil tan soberg com el casal de Rocafort, del segle XVII.